

POSSIBILITIES OF USING THE CLUSTER METHOD IN FORMING A SENSE OF NATIONAL PRIDE

Jumaev Abdilhakim Turdievich

Teacher of Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent Region

ANNOTATION

The article discusses the use of the cluster method in the formation of a sense of national pride in students.

Keywords. National pride national upbringing pride the fate of the nation material and spiritual heritage Sports culture membership affiliation.

МИЛЛИЙ ИФТИХОР ТУЙҒУСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА КЛАСТЕР МЕТОДИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ИМКОНИЯТЛАРИ

Жумаев Абдилхаким Турдиевич

Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти ўқитувчиси

Аннотация

Мақолада талабаларда миллий ифтихор туйғусини шакллантиришда кластер методидан фойдаланиш масалалари ҳақида фикр юритилди.

Калит сўзлар: миллий ғурур, миллий тарбия, ифтихор, миллатининг тақдири, моддий-маънавий мерос. Спорт маданият узвийлик алоқадорлик.

Аннотация

В статье рассматривается использование кластерного метода в формировании чувства национальной гордости у студентов.

Ключевые слова: национальная гордость, национальное воспитание, гордость, судьба нации, материальное и духовное наследие. Принадлежность к спортивной культуре.

Ўзбекистон Республикаси кейинги йилларда таълим соҳасини ислох этишда жуда улкан ишларни амалга оширмоқда. Хусусан таълим тизимимизнинг юксак бўғини олий таълим бўғинида катта ўзгаришлар амалга оширилди. Замонавий педагогик технологияларни дарс ва дардан ташқари фаолиятга кенг имкониятлар асосида татбиқ этишга аҳамият берилди. Барчага маълум таълим истемолчилари асосан талаба ҳисобланади. Таълимни олиб боришда талаба ўзининг туғилган жойини муқаддас билса ва ўз хизматини фидоийларча бажарса шундагина фахрланиш ҳиссини унда барқарор ривожланишини кўроламиз. Бу вазифаларни бажаришда олий таълим муассасалари талабаларида миллий ифтихор туйғусининг шакллантиришда кластер методидан фойдаланиш жараёнида аниқлаш учун аввало бу тушунчанинг моҳиятини англаб олиш талаб этилади. Шу сабабли унинг манбаларда ёритиш ҳолатини таҳлил қилиш асосида талабаларда

миллий ифтихор туйғусининг шакллантиришда кластер методидан фойдаланиш даражасини аниқлашга ёрдам берувчи мезонларни яратишга уриниб кўрамиз.

Талабада айнан қуйдагиларни юртимиз олимлари А.Иброҳимов, Х.Султонов ва Н. «шахс ғурури – бу фахр», «миллий ғурур – бу ифтихор» тушунчаси сифатида бўлиб, улар гарчи бир-бирларига яқин маъноларни англатсада, бир вақтнинг ўзида бир-биридан маълум даражада фарқланувчи тушунчалар эканлиги таъкидланган. Бу ўринда муаллифлар қуйдаги фикрни илгари сурадилар: «Миллий ифтихор миллат ўзини яхлит ижтимоий бирлик эканлигини онгли равишда ҳис қилишидир. Бу шундай бир кучли руҳий ҳолатки, у туфайли тарихий бирлик, қон-қариндошлик, тил, маданият, маънавият, иқтисодий ҳаёт ва келажак бирлиги миллат вакилларининг қалбидан чуқур ўрин олади».

«Миллий ифтихор туйғуси – ўз миллий мансублигидан фахрланиш имкониятидир. Миллий ифтихор туйғуси ўз миллатининг бой тарихи, маданий ва маънавий меросидан, унинг жаҳон цивилизациясига қўшган ҳиссасидан ғурурланиш имконияти. Миллий ифтихор туйғуси – ўзлигини англаш ва ўзгаларни тушунишга даъват этувчи қудратли куч» сифатида ҳам кўрилади .

Кўриниб турибдики, муаллифлар бу ўринда ғурур тушунчасини шахсга, ифтихор тушунчасини миллатга ҳос туйғу сифатида эътироф этадилар. Айнан мана шу ҳолат улар ўртасидаги фарқни кўрсатувчи кўрсаткич сифатида қабул қилинади. Ҳар икки тушунчага берилган таърифдан ғурур тушунчаси индивидуаллик, ифтихор тушунчаси эса ижтимоийлик хусусиятига эга бўлади, деган хулосага келиш мумкин.

«Миллий ғурур (ифтихор), – деб таъриф берилади манбаларда, - шахс ёки ижтимоий гуруҳнинг миллий ўз-ўзини англаши асосида шаклланадиган аждодлари қолдирган моддий-маънавий мерос, ўз халқининг жаҳон цивилизациясига қашган ҳиссаси, ўзга миллатлар олдидаги қадр-қиммати, обрў-эътиборидан фахрланиш ҳиссини ифодаловчи тушунча» десак мақул бўлади.

Бу туйғу шахсда қуйдаги шаклларда намоён бўлади:

- миллатнинг ютуқлари, обрў-эътибори билан фахрланиш, унинг муаммоларига бефарқ бўлмаслик;

- халқи, миллатининг тақдири учун жонкуяр бўлиш;

- ўз миллатининг моддий-маънавий меросини асраб-авайлаш;

- халқ одатлари, анъаналари, қадриятларини ҳурмат қилиш, уларни бойитиш ва такомиллаштириш тўғрисида қайғуриш;

- халқи, миллатига меҳр-муҳаббатини амалий фаолиятда намоён қилиш.

Миллий ғурур, миллий ифтихор ўзи мансуб бўлган миллат, халқнинг равнақи, тараққиёти учун курашишнигина эмас, шу билан бирга ўзга миллатга мансуб кишиларга ҳурмат-эҳтиром кўрсатишни тақозо қилади. Бундай туйғуга эга маънавий етук киши миллийликни миллатчиликдан, ҳақиқий миллий ғурурни миллатпарастликдан фарқлай олади, бошқа миллат вакилларининг иззат нафси ва ғурурини камситмайди. Шунингдек, миллий ғурур ва ифтихор туйғусига эга инсонда миллий ўзликни англаш туйғуси шаклланади.

Мустақиллик йилларида Ўзбекистон Республикасида олий таълим муассасаларининг фаолиятини такомиллаштириш, унинг мазмунини янгилаш, ўқув ва тарбия ишлар

самарадорлигини оширишга оид бир қатор тадқиқотлар амалга оширилди. Масалан, ҳамюртимиз Г.И.Махмутованинг тадқиқоти олий педагогик таълим тизимида талабаларни маънавий шакллантиришнинг ижтимоий педагогик хусусиятларини ўрганишга қаратилган бўлиб, унда талабалар маънавий шаклланишига таъсир этувчи ижтимоий-педагогик омиллар, педагогик туркум фанларини ўқитиш жараёнида талабалар маънавиятини шакллантириш имкониятлари, маънавий шакллантириш тизими, механизми, шакл, метод, воситалари тўғрисида сўз юритилади.

Муаллиф миллий истиқлол ғоялари асосида талабаларнинг маънавиятини шакллантириш жараёни босқичларини қуйидагича белгилайди:

- 1) талабаларда педагогика фанларини ўрганишга бўлган қизиқиш ва эҳтиёжларни юзага келтириш;
- 2) педагогика фанларини чуқур ўрганишга рағбат уйғотиш;
- 3) назарий билим, амалий кўникма ва малакалар, маънавий-ахлоқий сифатларни бойитиш борасидаги фаолиятни ташкил этиш (1-босқич);
- 4) назарий билим, амалий кўникма ва малакалар, маънавий-ахлоқий сифатларни бойитиш борасидаги фаолиятни ташкил этиш (2-босқич) .

Ишда талабаларни педагогика туркум фанлари асосида маънавий шакллантиришнинг қуйидаги мезонларига асосланилди: Ватан равнақи йўлида меҳнат қилишнинг олий инсоний бурч эканлигини англаш, ватанпарварлик туйғусига эга бўлиш; юрт тинчлиги, Ватан озодлиги ва мустақиллиги йўлида фаолият кўрсатиш; комил инсон, ижтимоий ҳамкорлик тушунчалари моҳияти борасида муайян тушунчаларга эга бўлиш; байналминаллик туйғусига эга бўлиш, ўзга миллат ва элатларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳурмат қилиш; динлараро бағри кенглик (толерантлик), ўзга миллат ва элатлар, шунингдек, кишиларнинг виждон эркинлигига нисбатан ҳурмат кўрсатиш; инсоний фазилатлар (билимлилик, инсонпарварлик, камтарлик, ахлоқ-одоб, меҳнатсеварлик ва ҳ.о.)ни намоён этиш. Яна бир олимимиз З.Қурбаниязова миллий ўзликни англаш туйғусига эга бўлиш миллатчилик эмаслигини таъкидлайди: «Миллий ўзликни англаш – бу миллатчилик эмас, балки ўз миллати, халқи, анъаналари, урф-одатлари, туғилиб ўсган жойи, Ватани, тили, дини, авлод-аждодлари, касб-кори, шажараси, оиласидан ғурурланиш, уларни авайлаб-асраш ҳамда бошқа халқлар ва миллатларни ҳам ҳурмат қилиш демакдир» .

Мустақиллик кишилар миллий ғурурини ошириб, уни халқ, Ватан, аждодлар хотираси олдидаги масъулиятни ҳис қилишдек мазмун билан бойитмоқда. Бундай шароитда ўзбек халқининг мустақиллигидан фахрланиш, жамиятда озод, фаровон ва эркин ҳаётни яратиш йўлида меҳнат қилиш, фаоллик кўрсатиш, жаҳон ҳамжамияти томонидан илм-фан, техника ютуқлари, илғор технологиялардан фойдаланиш миллий ифтихор туйғусини шакллантирадиган, ривожлантирадиган омиллардир. Бу эса, ўз навбатида, кўп жиҳатдан ўсиб келаётган ёш авлоднинг кучи, салоҳияти, бунёдкорлик фаолиятини белгилайди, уларни соғлом миллий ғурур, миллий ифтихор туйғусини шакллантириш учун тинмай изланишга сафарбар этади. Бу сафарбарлик ва миллий ифтихорни ўсиб келаётган ёш авлодда қарор топтириш учун олий таълим тизими катта имкониятларга эга. Чунки

бугунги кунда ушбу масканларда ўзбек халқининг ўтмиши, аجدодларнинг бой маънавий мероси, бугунги бунёдкорлик фаолияти кенг кўламда ўргатилмоқда.

Миллий ифтихор туйғуси миллий мансубликни чуқур англаш, уни эъзозлашга маънавий-руҳий жиҳатдан келиб чиққан эҳтиёж маҳсулидир. Миллий ифтихор, энг аввало, ўзлигини англаш, миллий равнақни таъминлаш йўлидаги хатти-ҳаракат, ўз миллати истиқболи олдида масъулликнинг беқиёс намунаси. Миллий ифтихор туйғусига эга бўлган ҳар бир киши ўз миллати ўтмишини яхши билган, қадрлай олган ва айти пайтда уни янги шароитлар, ҳолатларда бойитиб борадиган баркамол шахсдир. Шу билан бир қаторда ўсиб келаётган ёш авлод бошқа миллатлар миллий анъаналари, санъати ва маданиятини ҳурмат қилиш қобилияти, уларни англаш салоҳиятига эга бўлмоғи лозим. Талабаларда миллий ифтихорни шакллантиришда кластер методидан фойдаланиш улар онгига миллат тақдири, бугуни ва эртанги кунига ишонч, у томонидан яратилган маданиятдан фахрланиш, уни асраш ва бойитиш йўлида меҳнат қилиш ғояларини сингдиришдан иборат.

REFERENCES

1. Мирзиёев Ш. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз // Тошкент: Ўзбекистон. 2018. – Б. 7, 534.
2. Мирзиёев Ш. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади // Тошкент: Ўзбекистон. 2019. – Б. 372.
3. Қуроноф М.«Таҳдид ва ёшлар тарбияси»// Тошкент. 2008. – Б.
4. Таджиметов Ш.А.«Ёшларни миллий ифтихор ғоялари, ватанпарварлик руҳида тарбиялаш – ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш воситаси» Ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг долзарб масалалари // Республика илмий-амалий конференцияси материаллари ИИБ Академияси. Тошкент. 2019. – Б.250-254.